

Tijd voor... de speeltijd!

In 6 stappen naar een droom van een speelplaats

Marlies Marreel

SVS Apotheose, 16 juni 2016

kind & samenleving

Kind & Samenleving vzw

- **Kennis- en expertisecentrum** dat de positie van kinderen en jongeren in de samenleving wil versterken.
 - Levert input om kinderen en jongeren een stem te geven in **het beleid en de praktijk**.
 - Adviseert bij **kindvriendelijke ruimtelijke planning**, speel- en tienerweefsel.
 - We doen **(belevings)onderzoek naar hun kijk** op thema's die er voor hen toe doen.

De speeltijd, maak er spel van!

www.k-s.be

Dit 6-stappenplan zet u op weg om de
schoolspeelplaats te
analyseren en kleine of grote
verbeteringen aan te
brengen.

Vandaag...

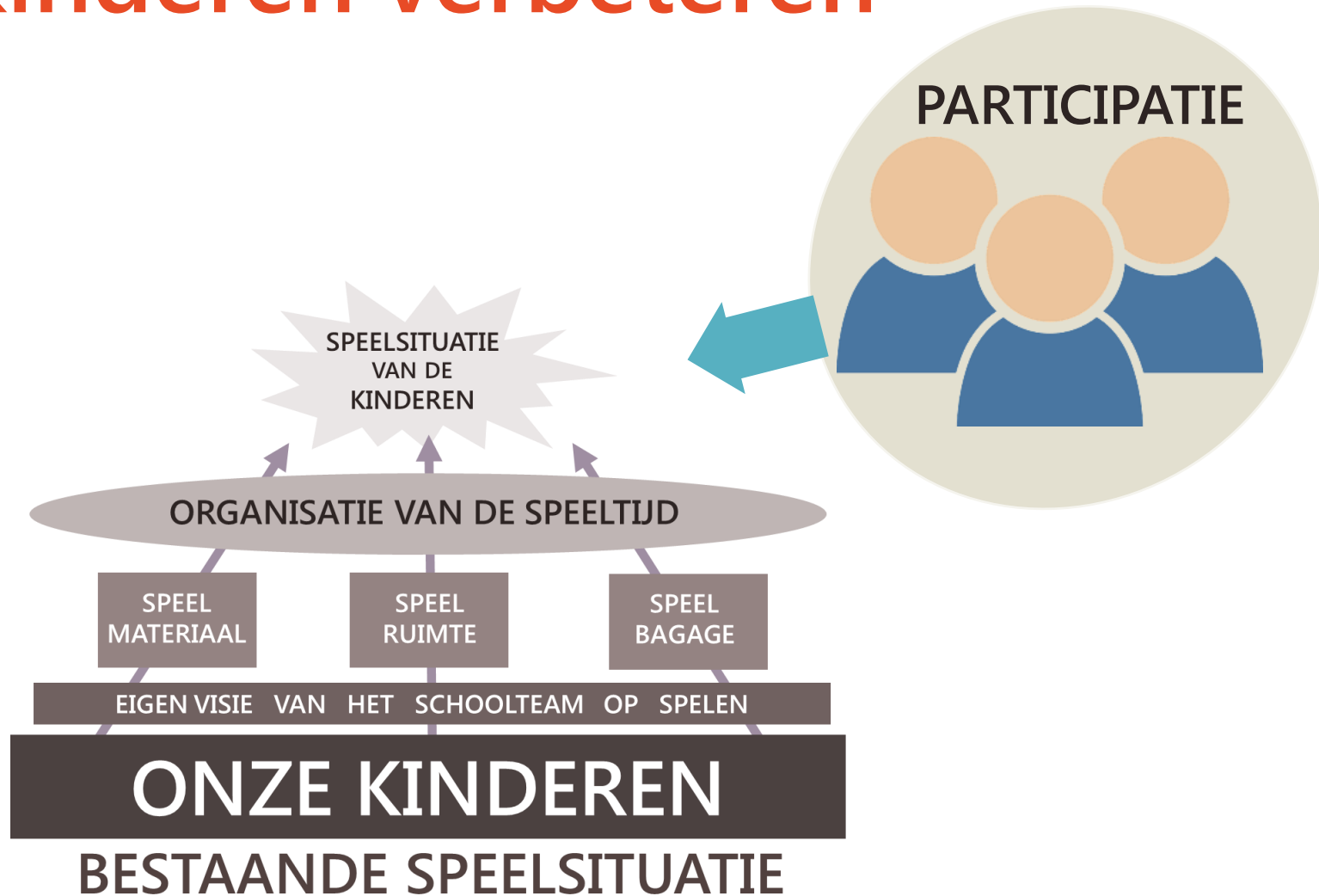
- DEEL 1- De bestaande situatie: in 6 stappen naar een beter inzicht
- DEEL 2 - Aan de slag!
 - Optie 1: kleine ingrepen, groot verschil
 - Optie 2: tijd voor grote werken
- DEEL 3 – Inspraak op sleutelmomenten

DEEL 1

De bestaande situatie

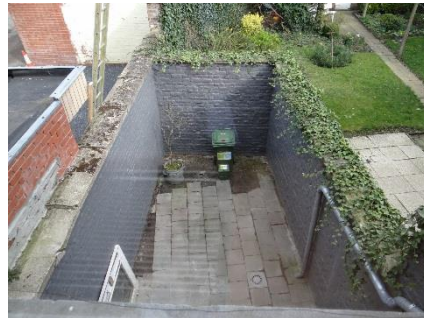
In 6 stappen naar een beter inzicht

De speelsituatie van de kinderen verbeteren

Onze kinderen

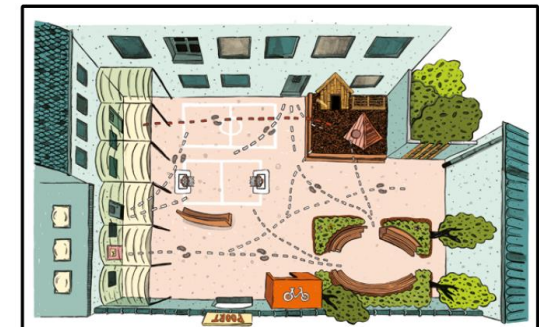
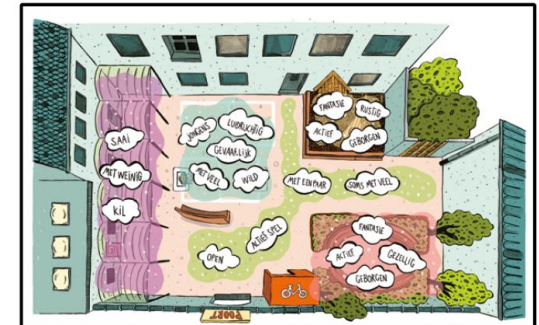

Bestaande speelsituatie

- Eigen cultuur rond spelen
- Bestaande ruimtelijke situatie

→ *publicatie helpt op weg bij analyse bestaande toestand met STAPPENPLAN*

STAP 1

Maak een plattegrond van de speelplaats

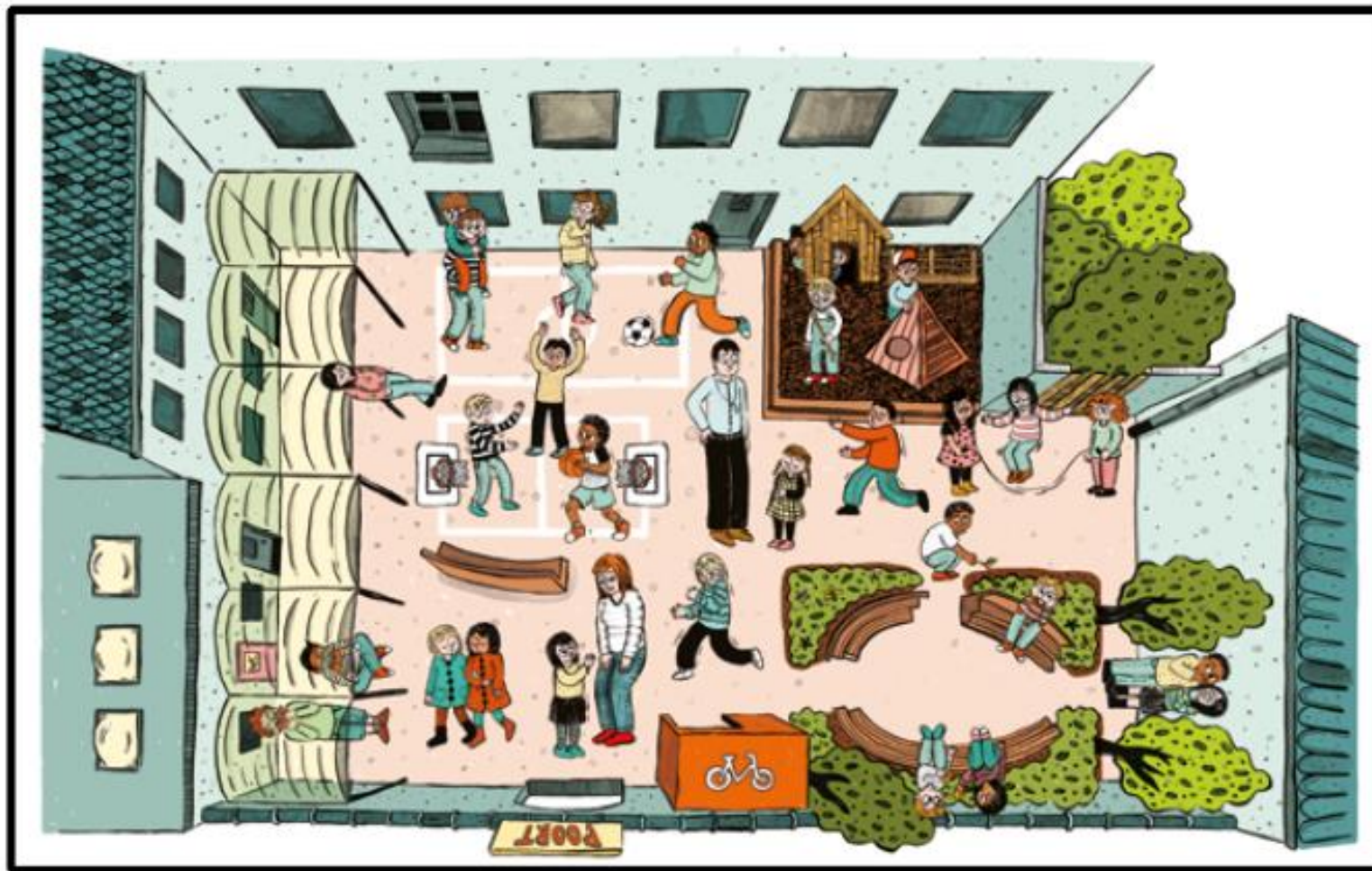
STAP 1

Maak een plattegrond van de speelplaats

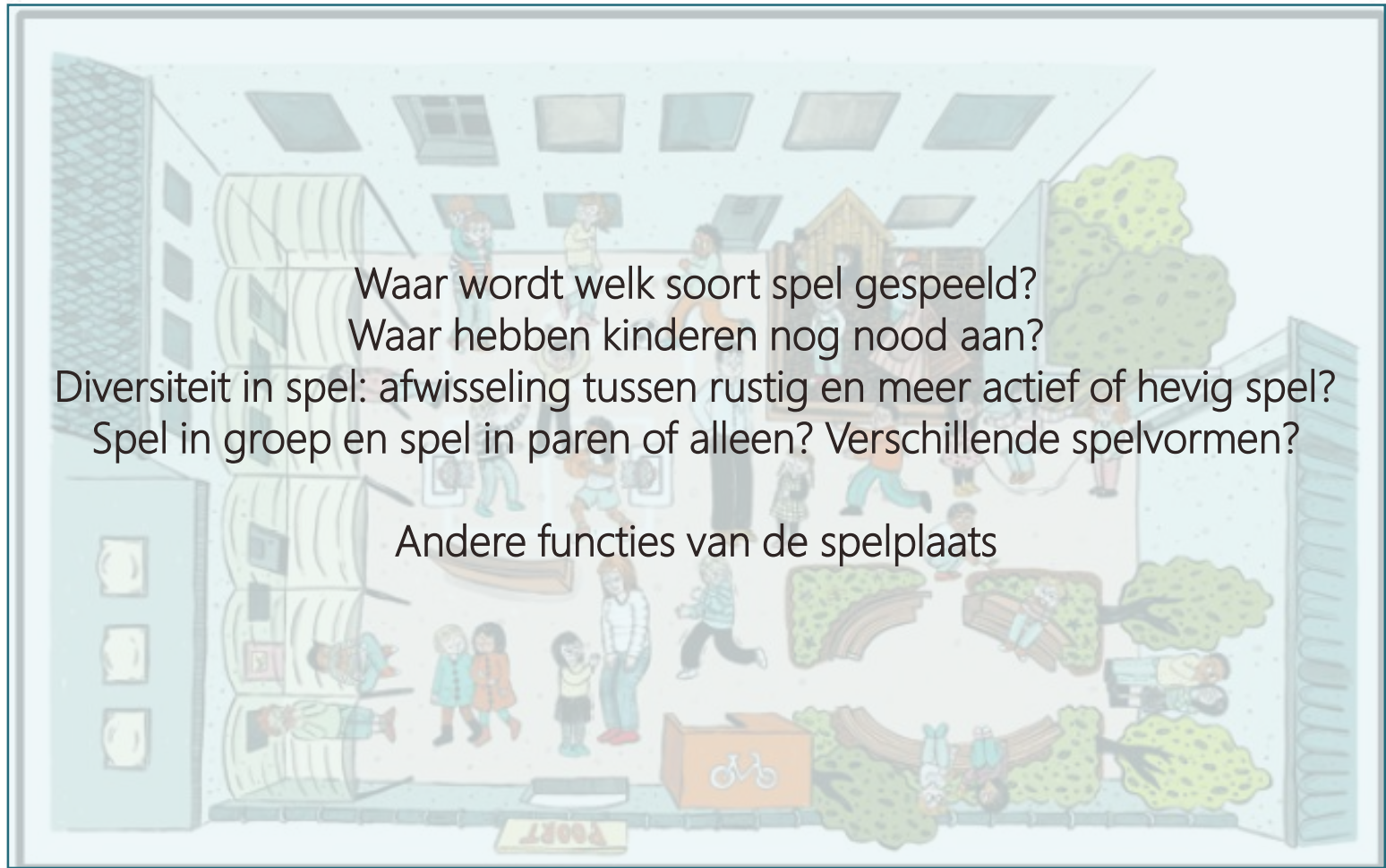
STAP 2

Observeer wat kinderen doen

STAP 2

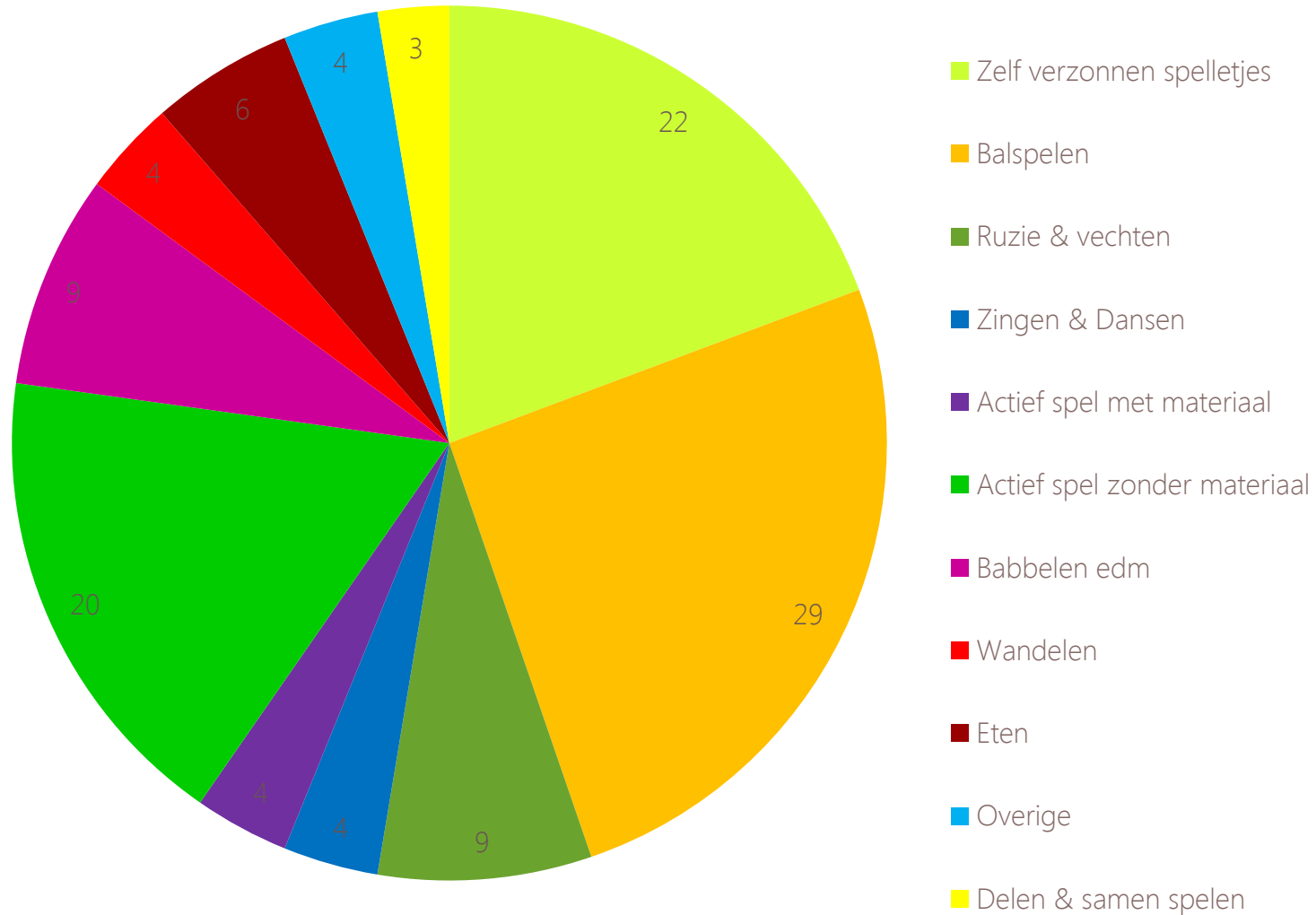
Observeer wat kinderen doen

Wat doen kinderen tijdens de speeltijd?

Wat doen kinderen tijdens de speeltijd?

Wat doen kinderen tijdens de speeltijd?

Balspelen

- Voetbal, netbal, basket
- Met de bal gooien, trুকjes

Klassieke spelletjes zonder (veel) materiaal

Tikkertje (varianten), verstoppertje, klapspelletjes (ook jongens), bladsteen-schaar, tik-tak-boem, politie en dief, zakdoekje leggen, waarheid durven doen

... en **varianten**: 007, zombietje, jantje zegt, vriendschapsmeter, benen spreiden tot je valt...

Spel met materiaal of terrein

- Klimtoren, hoogteverschillen, balanceren
- Springtouwen (ook jongens), diabolo, krijtbord...

Babbelen en rustig bezig zijn

- Praten: rondlopend of zittend (bankjes, rups, bankjes, tijdelijk verhoog, picknicktafel, op de grond...)
- Lezen

Zingen, dansen

Speelvechten

Fantasiespel: medische zorg, 'roken', gevangenis, hondje, vastbinden aan een boom (met springtouw), verveelde mama met kind, schietspelletjes, *Belgium's Got Talent* e.d.

Spel met los materiaal: 'suikerspin' van blaadjes, kasteel van sprokkels, met aarde spelen

Opvallend grote diversiteit aan soorten spel

Veel variatie

Vrij weinig conflict

Weinig verveling

- Verveling: "nee, nee, nee"; enkel "omdat er middagsport is" (geen voetbal mogelijk); "als het ijskoud is, dan wachten we op de bel"

>Weinig constructiespel

>Behalve voetbal en babbelen weinig langdurend spel

>Nood aan zitplaatsen (cf. zitten op goals, op materiaal voor schoolfeest; praten en rondlopen maar niet ideaal)

Spelvormen

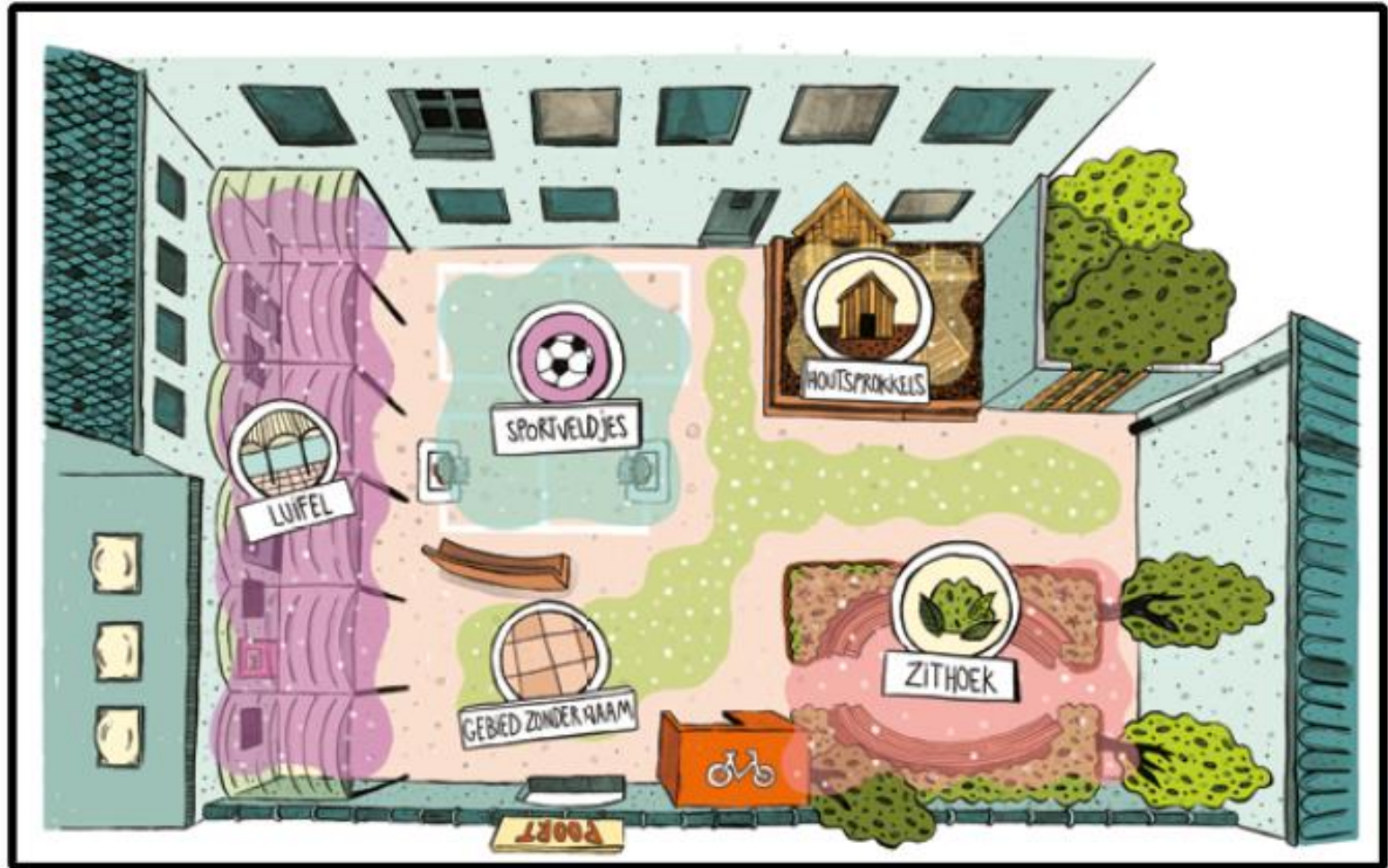

- Meisjes 6^e
- Jongens 6^e
- Jongere kinderen

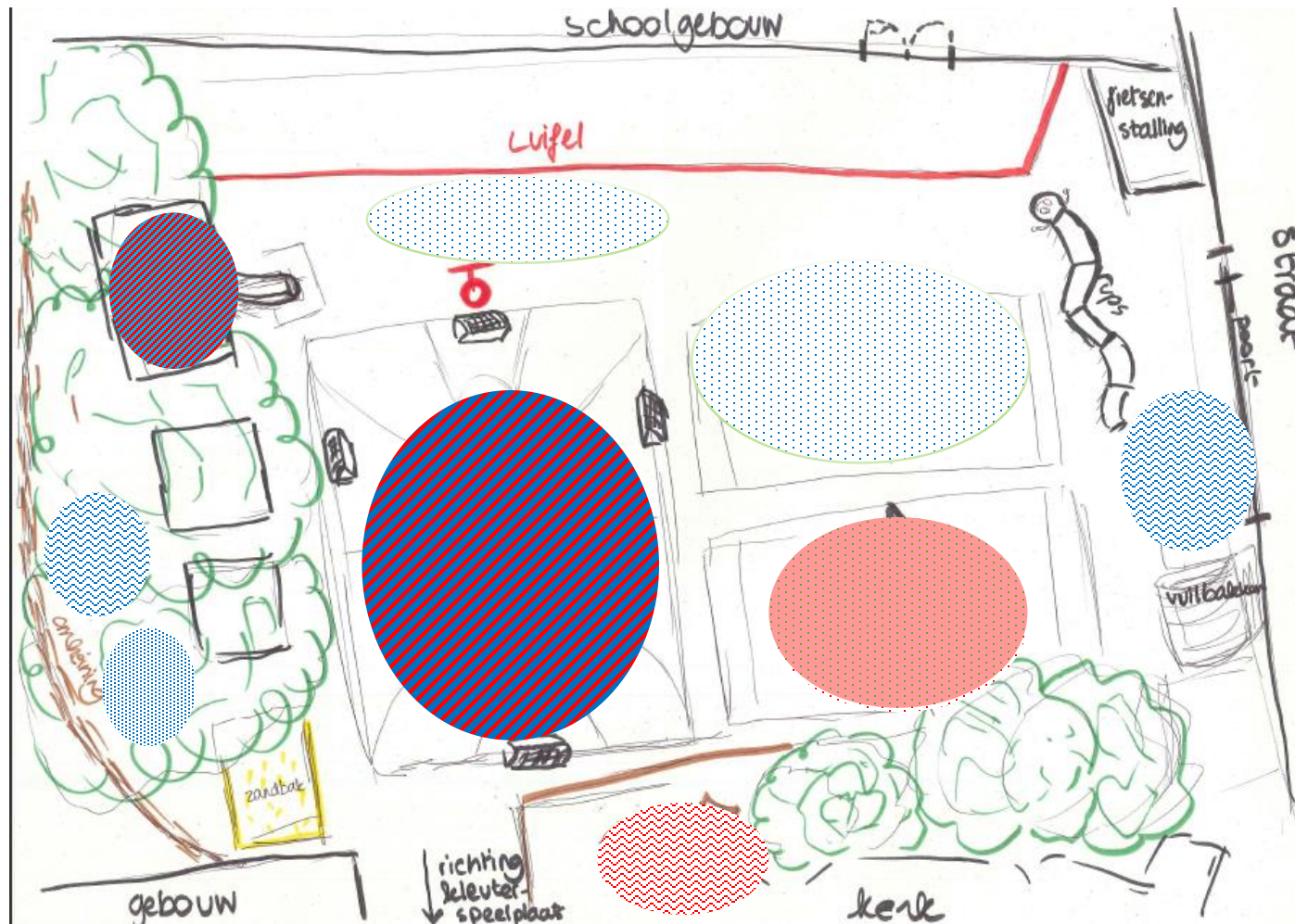
STAP 3

Bekijk de speelzones

Speelzones: hoe gebruiken kinderen de ruimte?

Actief en rustig spel

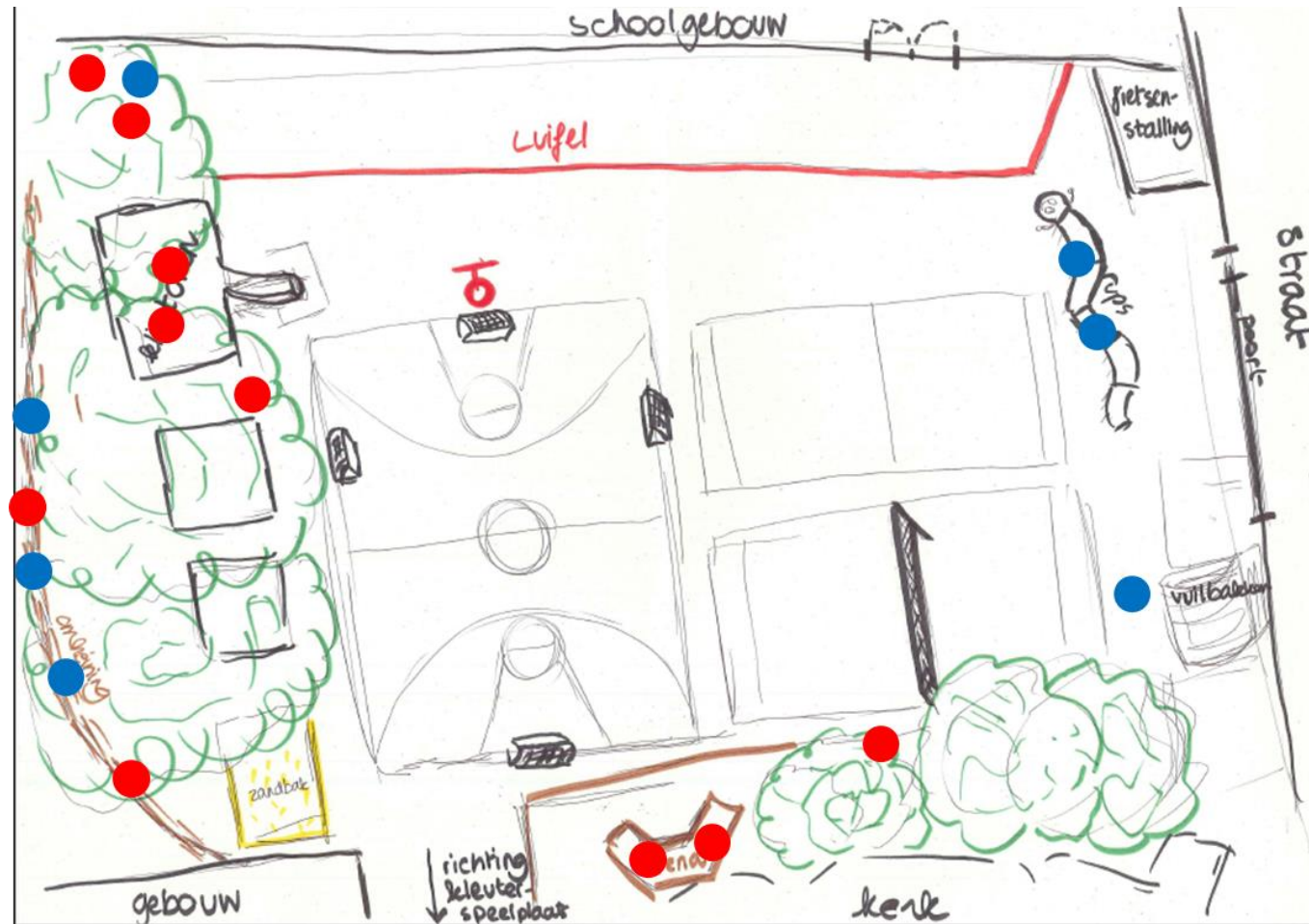

Legende

- 6A (klas Mathieu)
- Jongere kinderen
- Actief spel
- Wild en luid
- Rustiger spel

Speelzones: hoe gebruiken kinderen de ruimte?

Rustplekjes

- Klas Mathieu (6A)
- Jongere kinderen

Speelzones: hoe gebruiken kinderen de ruimte?

Rustplekjes

- Waar?

Bij de torens: groen, geborgen, uit het zicht, minder druk

Boord bij kerk: minder druk, uitzicht op speelplaats

Rups: minder druk, uitzicht op speelplaats, in de zon

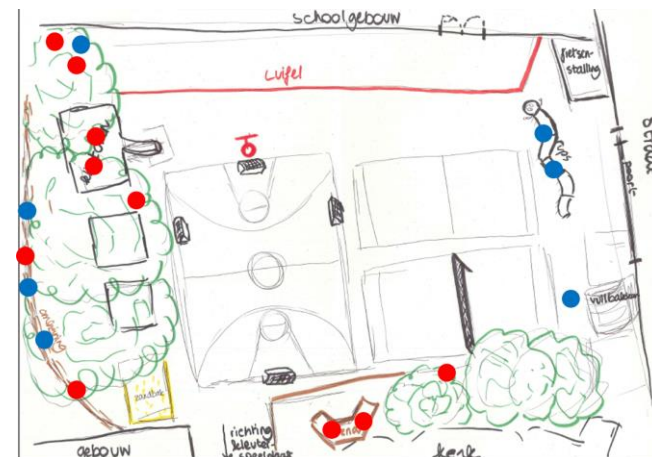
- Gebruik

Praten: “Tegen de muur van de fietsenstalling zitten zes jongens te babbelen in de zon. Dat lijkt een rustig plekje” (observaties)

“Op de rups zitten 4 meisjes naast elkaar. Ze bewegen niet veel, zitten te praten en rond te kijken. Iets later komen 3 jongens iets verderop zitten. De bezetting vd rups wisselt sterk”

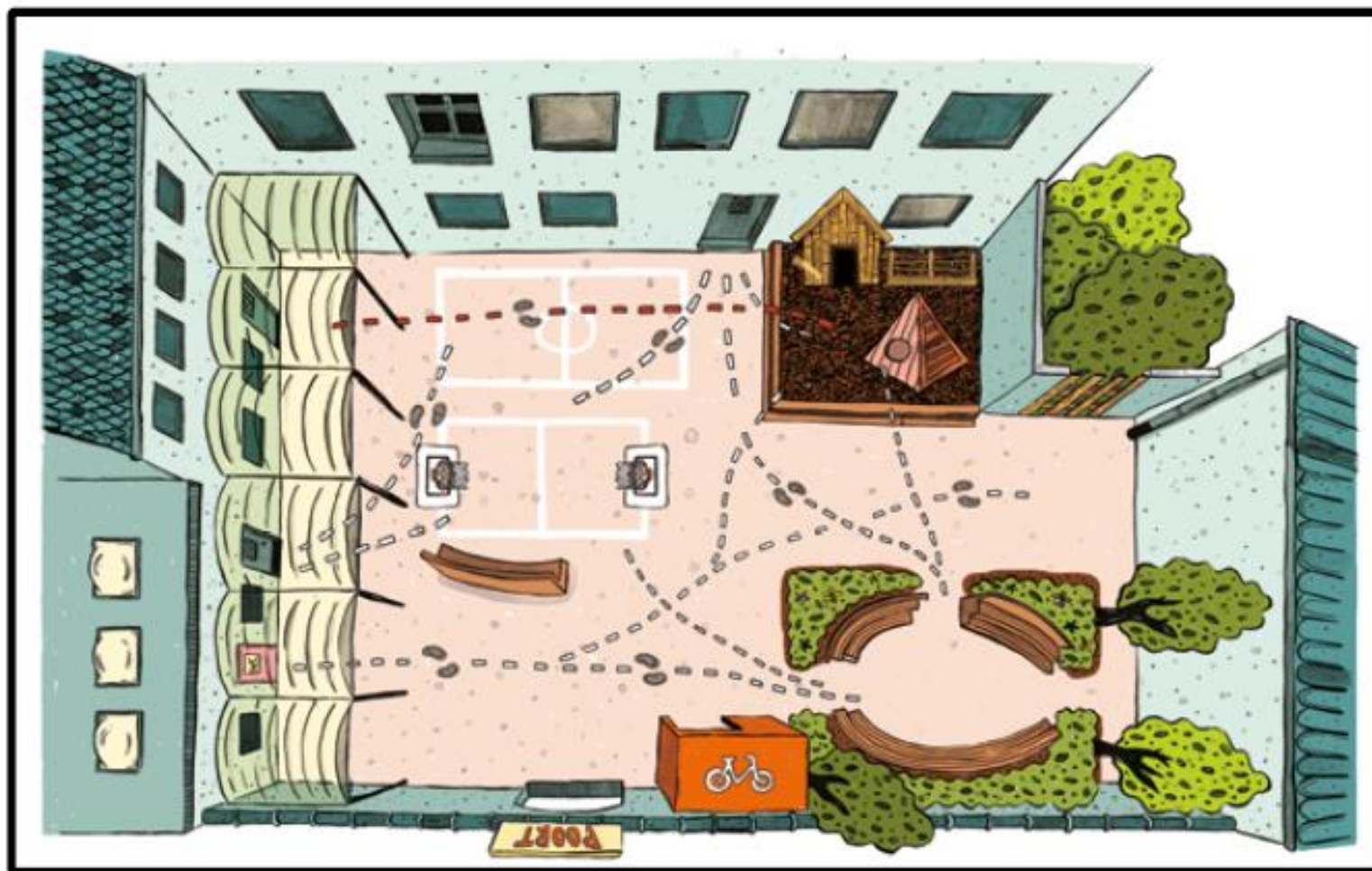
Rustig spel: “Dan wordt er wel veel gelachen. Soms spelen ze dan zo Belgium’s got talent. Dan doen ze zo mensen na (van in het echte programma). Dat is wel grappig.” (6A – podium)

“Een meisje op de rups drapeert een sjaal rond een ander meisje. Ze geeft haar ‘doktersadvies’: ‘alleen maar thee drinken. Niet te veel lopen, want dan krijg je buikpijn’” (observaties – rups)

STAP 4

Schets de looplijnen

STAP 4

Schets de looplijnen

Begin en einde van de speeltijd

Looplijnen

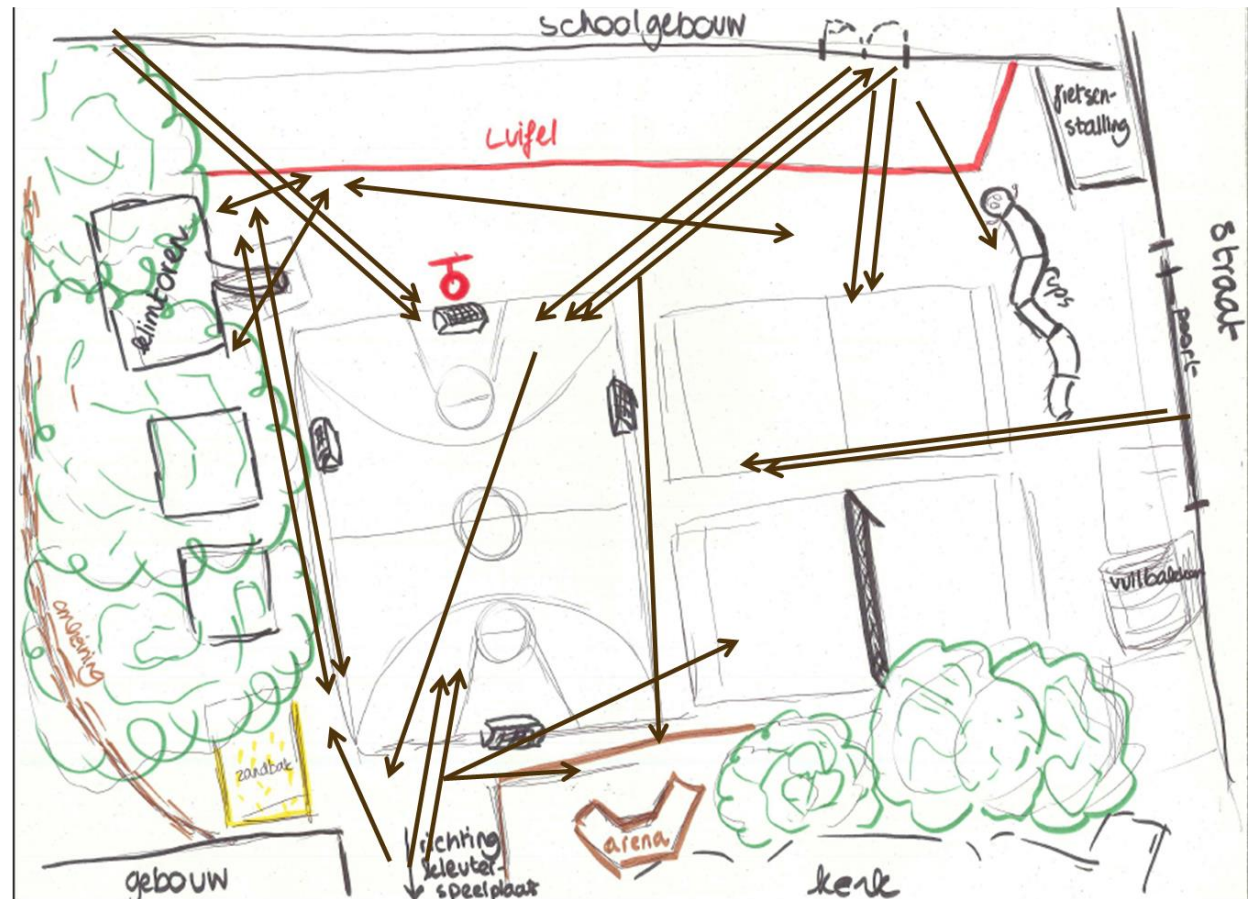
Langs welke deuren komen kinderen op de speelplaats?

- Poort
- Hoofdgebouw (2 deuren)
- Gebouw achter kerk.

Langs welke wegen bewegen kinderen zich over de speelplaats?

- *Lijnen*

→ **Begin en einde speeltijd**

Beweging en looplijnen

Doorloop tijdens de speeltijd

Looplijnen

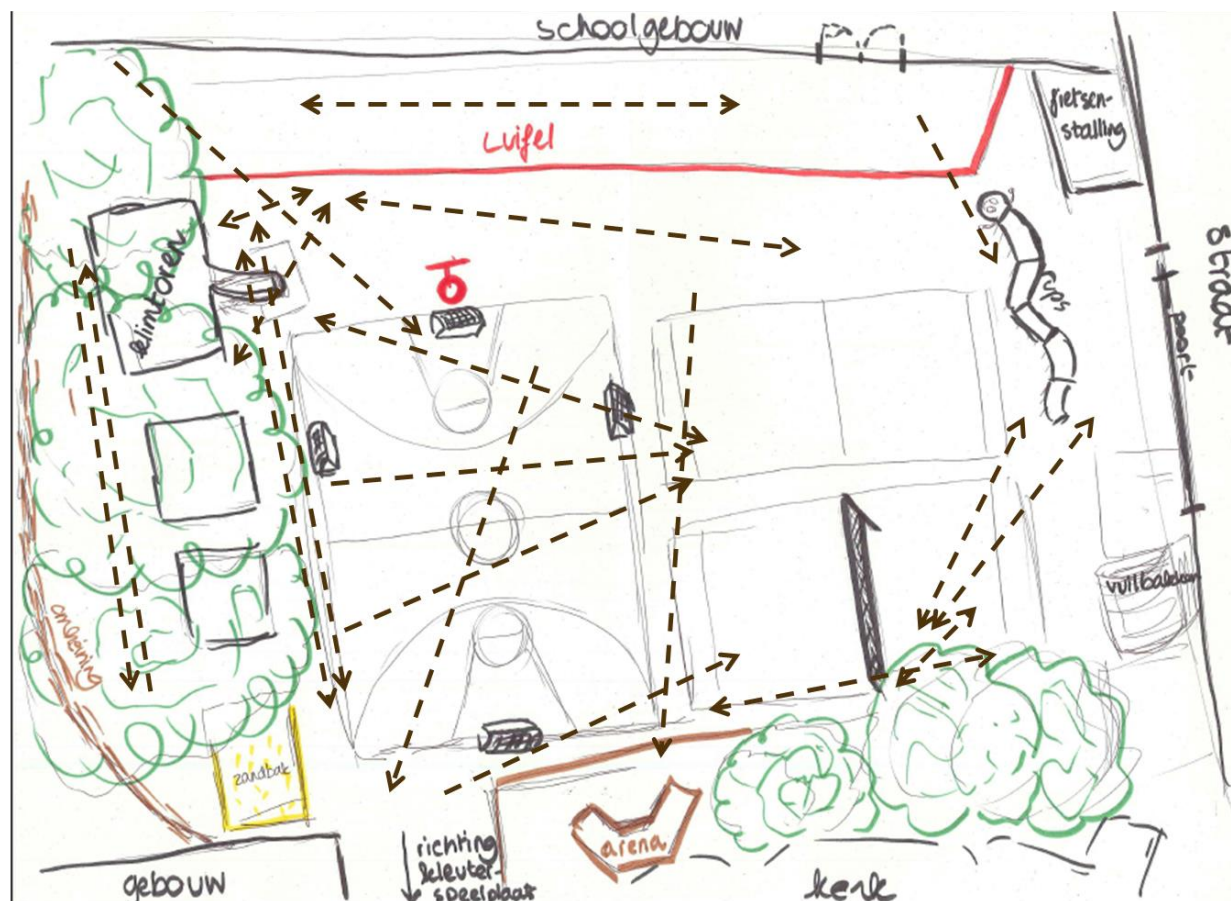
Langs welke deuren komen kinderen op de speelplaats?

- Poort
- Hoofdgebouw (2 deuren)
- Gebouw achter kerk.

Langs welke wegen bewegen kinderen zich over de speelplaats?

- Lijnen

- > Begin en einde speeltijd
- > Doorloop tijdens speeltijd

STAP 5

Noteer de mobiele knelpunten

[illegible]

Looplijnen + speelzones

- Veel kinderen → veel spel en veel looplijnen, die wel eens door elkaar lopen –

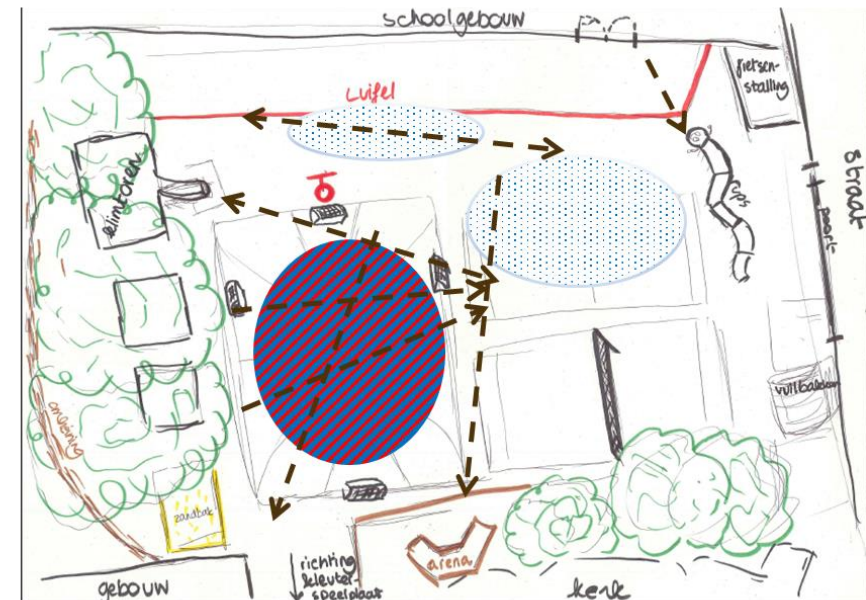
- Voetbalveld en doorloop

- Hoofdzone voor doorloop
- Al bij al met weinig problemen...

- Ongedefinieerd stuk tegelspeelplaats

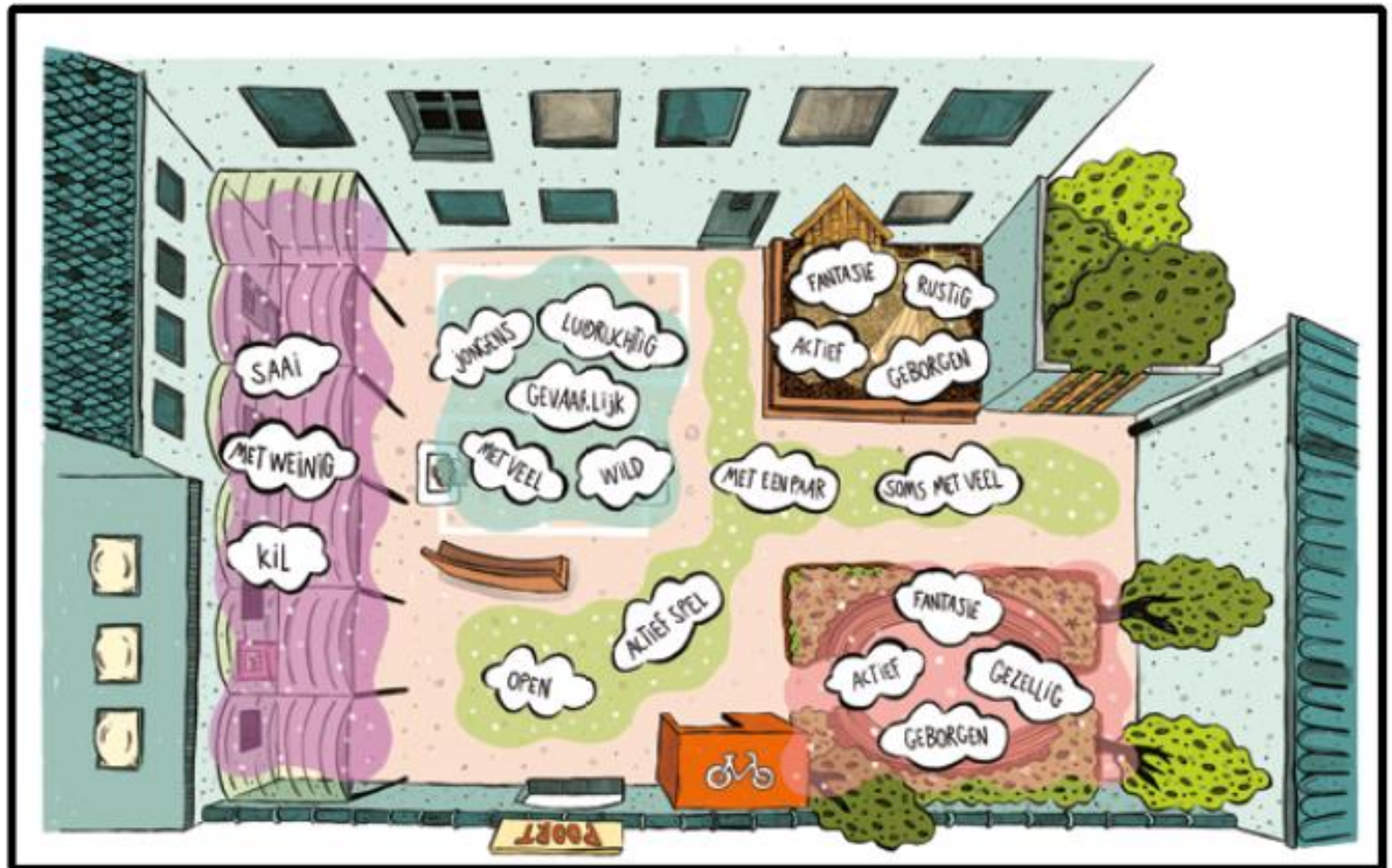
- Kinderen komen elkaar en elkaars spel tegen:

*“2 meisjes springtouwen. Er komt een derde bij
“Zij mag ook meedoen hé?” Ze draaien sneller en
sneller met het touw. Een meisje en een jongen
komen erbij staan en kijken. Even later draait de
jongen met het springtouw. Ondertussen zijn twee
meisjes dan weer verdwenen naar de klimtorens”*

STAP 6

Vraag naar de sfeer

Sferen

Speeltorens
Jongens &
meisjes

Groen

Luid

Groot

Fantastie

Wild

OPEN &
verborgen

Met een paar

Arena
OPEN
Klein

Luid

MET VEEL
Jongens &
meisjes

Soms wild

Soms Verveling

Met een paar

Actief spel

Druk

Open

Jongere kinderen

Jongens en
meisjes

LUID

Saai

Middenplein

Groot

Meisjes, maar
meer jongens

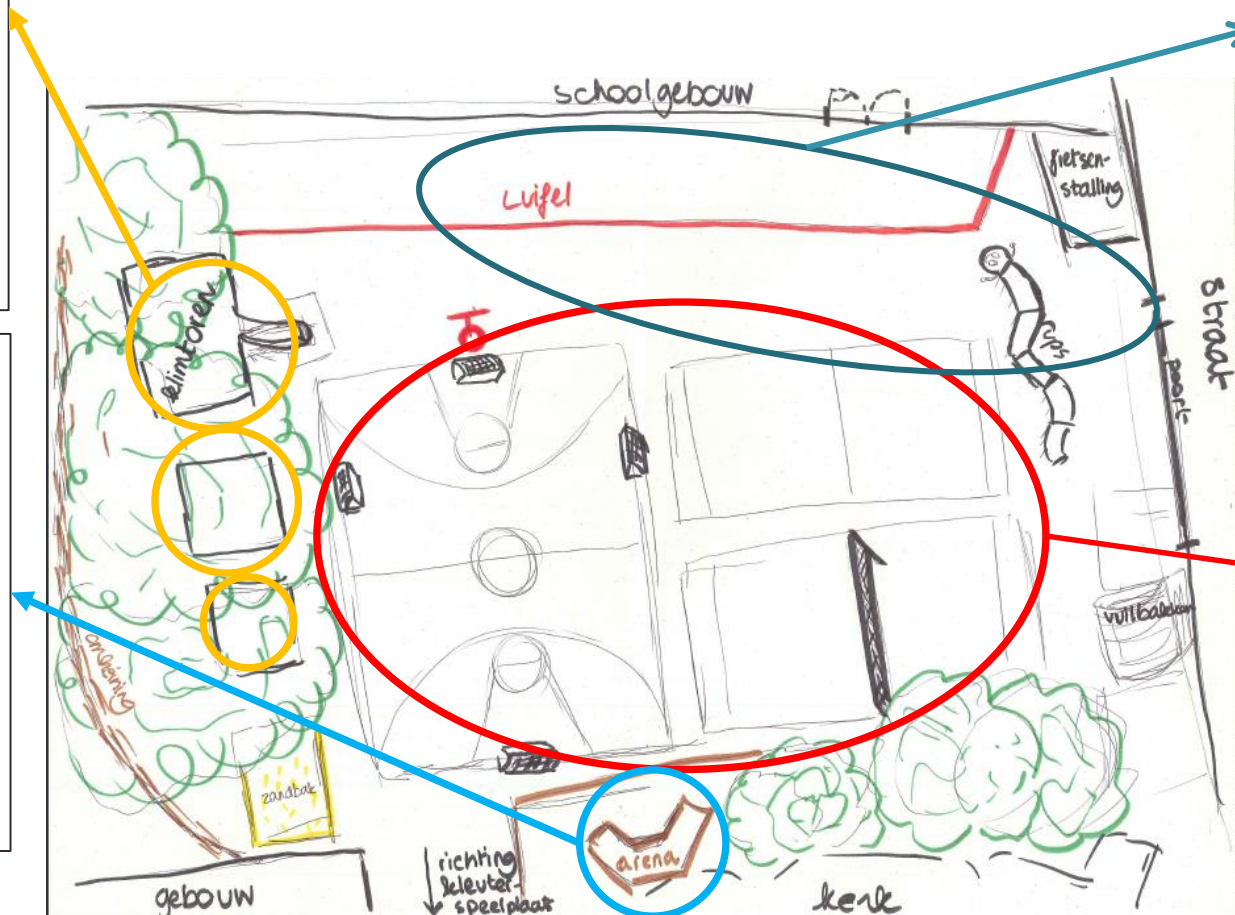
Wild

MET VEEL

OPEN

Gevaarlijk

Soms Verveling

Sferen

DRUK – LUID – SAAI

"Neen, wij doen daar niks."
"Als het regent, is het daar echt saai."
"Iedereen zit daar dan onder. Je moet stilstaan want anders botsen er tegen u."
"Ik denk dat er ook soms kinderen zijn die veel hoofdpijn krijgen."
"Dus dan is het gewoon luid, te druk en valt er niets te beleven."

"Je mag daar niets."
"Je mag niet met de bal onder het afdak."
"Sommigen doen dat."
"Maar in principe mag het niet."

Maak een analyse van de sterktes en knelpunten...

- Wat zijn populaire plekken?
- Wat zijn minder populaire plekken?
- Welke speelprikkels zoeken jonge en oudere kinderen het vaakst op?
- Waar gebeuren vaak conflicten?
- Welke sferen kent de speelplaats?
- Welke noden brengen kinderen zelf aan tijdens gesprekken? En wat vinden ze net leuk?
- ...

...Houd ideeën vast, maar houd er niet *aan* vast!

OPDRACHT

- Wat zijn populaire plekken bij jullie?
- Wat doen kinderen bij jullie op de speelplaats?
- Welke plekken zijn leuk voor oudere kinderen?
- Waar gebeuren conflicten tussen kinderen?
- Zijn er plekken waar de leerkrachten in conflict komen met de kinderen?

DEEL 2

Aan de slag!

Optie 1: grote werken

Optie 2: kleine ingrepen

Optie 1: Tijd voor grote werken

1. Tijd voor grote werken

- STAP 1: bouw aan een visie
- STAP 2: stel een team samen
- STAP 3: maak een stappenplan op

1. Tijd voor grote werken

- STAP 1: bouw aan een visie
- STAP 2: stel een team samen
- STAP 3: maak een stappenplan op

Alles begint met visie

Visie van het schoolteam op spelen

Willen wij zoiets?

Durf ik dat?

Dat wil ik wel!

Dat kan bij ons niet, denk ik.

Bij ons gaat het er meer om het pesten aan te pakken, toch?

Alles begint met visie

Visie van het schoolteam op spelen

Willen wij zoiets?

Durf ik dat?

Dat wil ik wel!

NOOD AAN VISIE

Dat kan bij ons niet, denk ik.

Bij ons gaat het er meer om het pesten aan te pakken, toch?

Alles begint met visie

Visie van het schoolteam op spelen

Waarom werken aan de speelplaats?

- Om de speelsituatie te verbeteren?
- Om pesten tegen te gaan?
- Kansen voor openlucht leren?
- Om groen te beleven?
- ...

Alles begint met visie

Visie van het schoolteam op spelen

Waarom werken aan de speelplaats?

- Om de speelsituatie te verbeteren?
- Om pesten tegen te gaan?
- Kansen voor openlucht leren?
- Om groen te beleven?
- ...

Waar dromen we van?
Wat willen wij kinderen bieden?

Zoek uit hoever je *kunt*, en *wilt* en *durft* gaan

Doe dat *stapsgewijs*.
Betrek alle groepen.

Kom zo tot een *praktijkvisie*.

Alles begint met visie

Visie van het schoolteam op spelen

Waarom werken aan de speelplaats?

-
- Om de speelsituatie te verbeteren?
 - Om pesten tegen te gaan?
 - Kansen voor openlucht leren?
 - Om groen te beleven?
 - ...

Waar dromen we van?
Wat willen wij kinderen bieden?

Zoek uit hoever je *kunt*, en *wilt* en *durft* gaan

Doe dat *stapsgewijs*.
Betrek alle groepen.

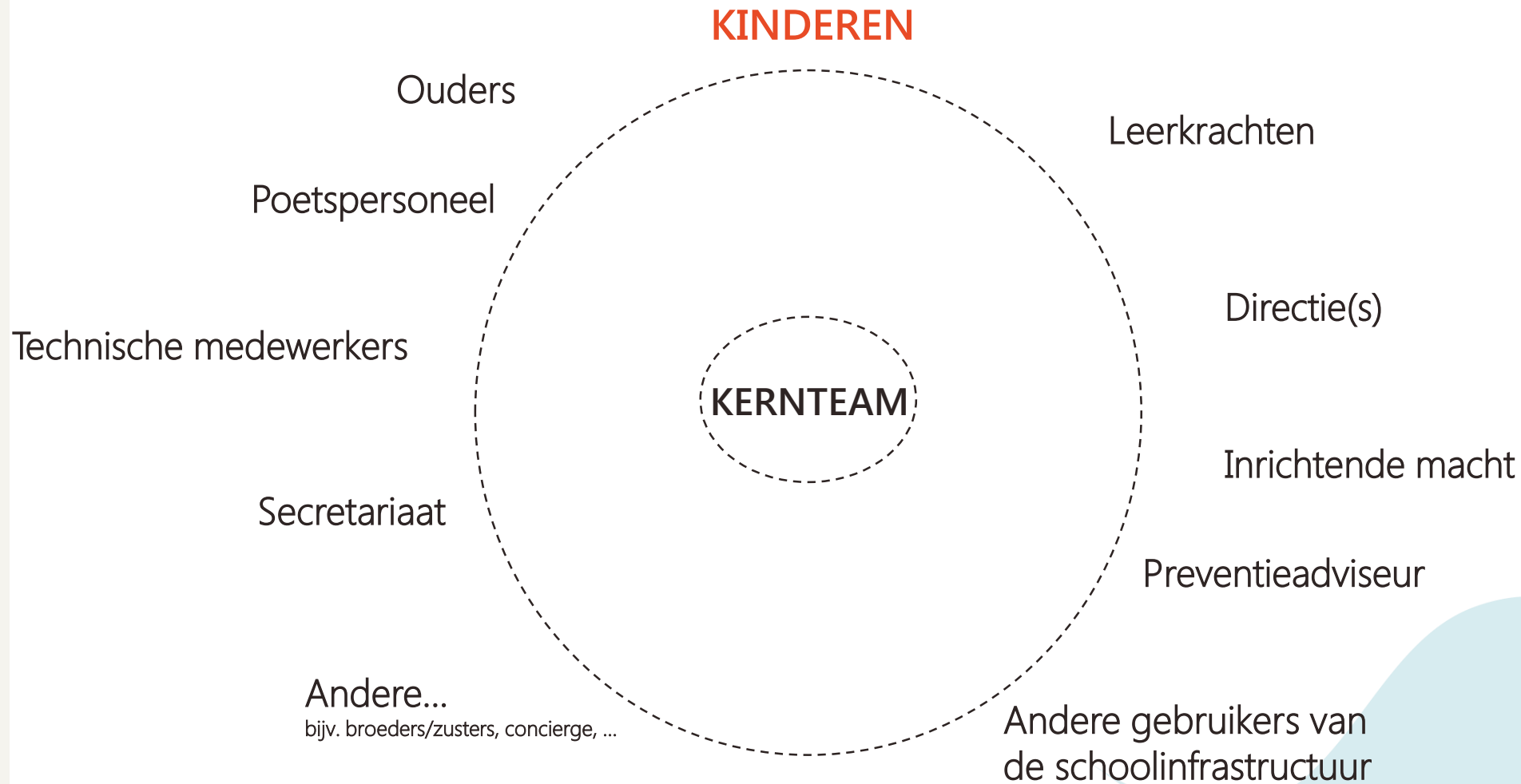
Kom zo tot een *praktijkvisie*.

1. Tijd voor grote werken

- STAP 1: bouw aan een visie
- STAP 2: stel een team samen
- STAP 3: maak een stappenplan op

Breng betrokken actoren in kaart

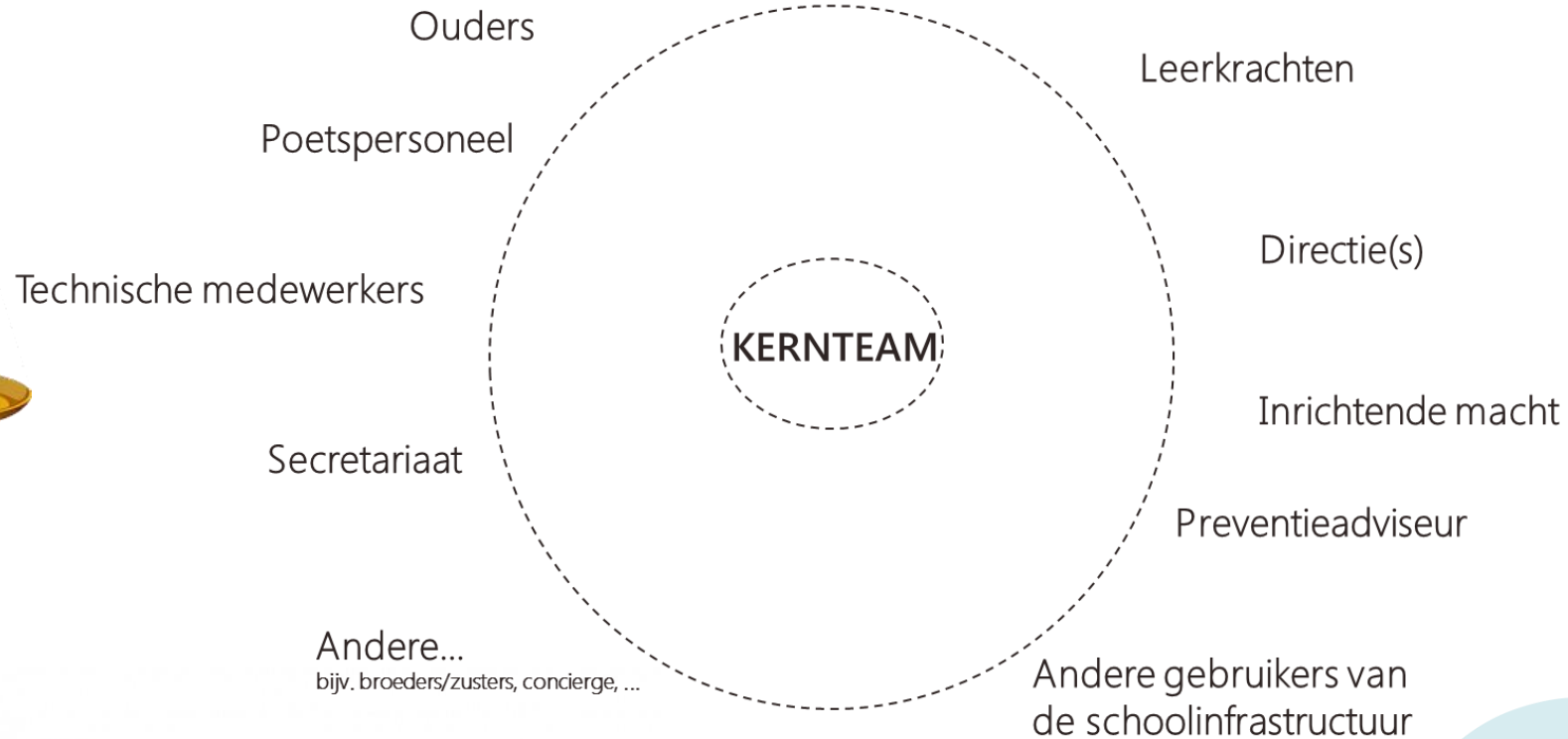
Betrokken actoren

Betrokken actoren

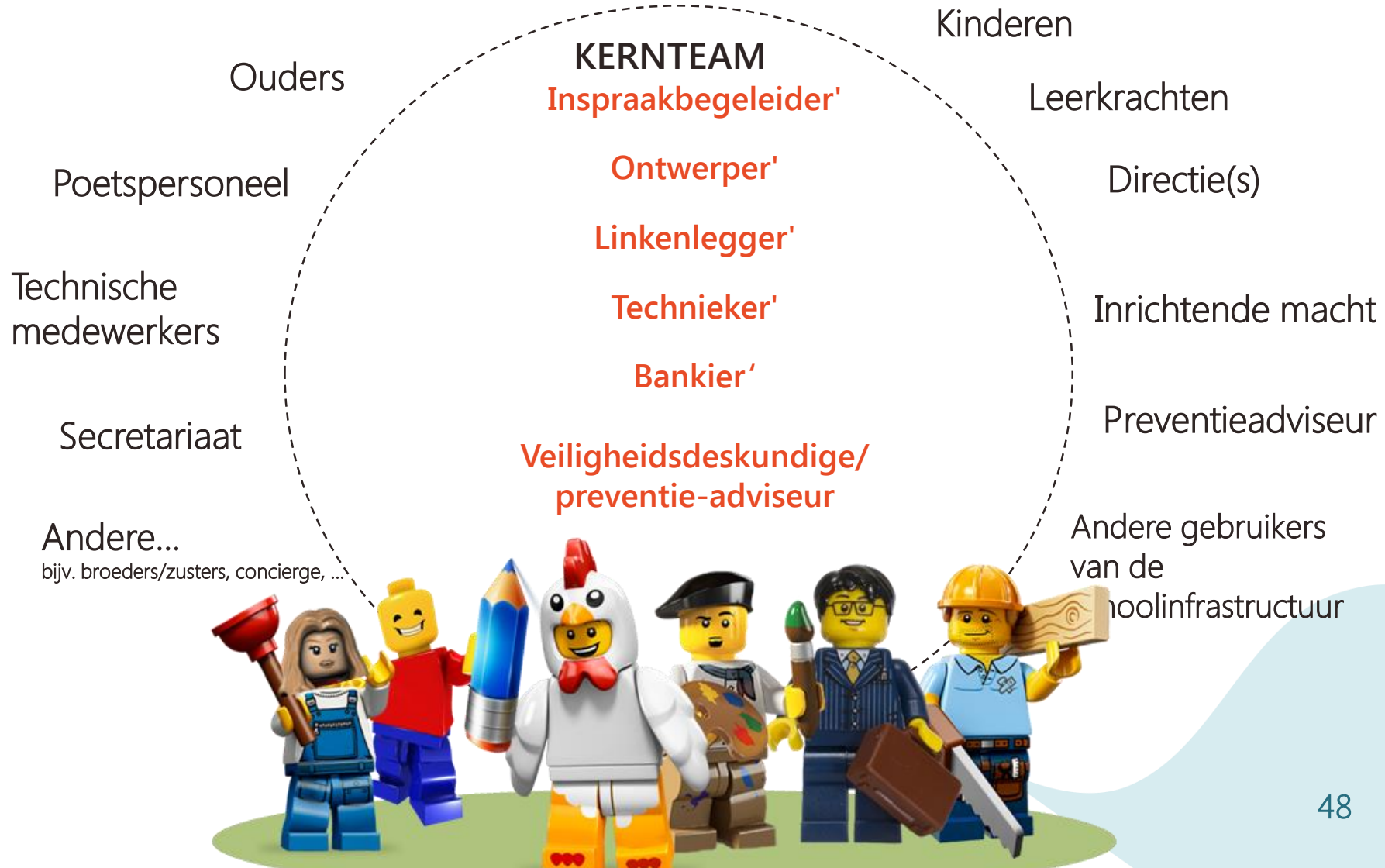

KINDEREN

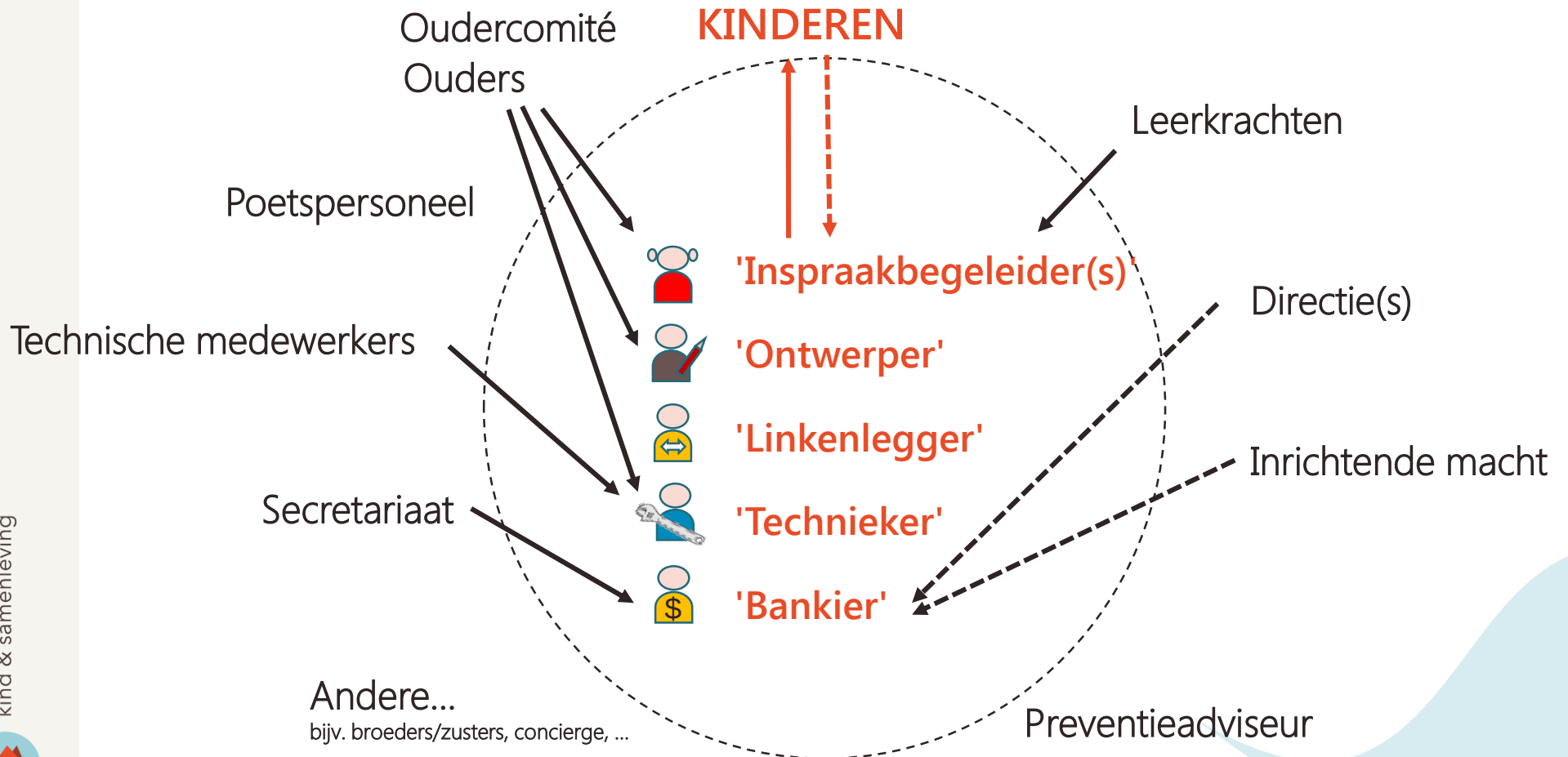

Kernteam samenstellen

Zorg minstens voor volgende rollen

Voorbeeld...

1. Tijd voor grote werken

- STAP 1: bouw aan een visie
- STAP 2: stel een team samen
- STAP 3: maak een stappenplan op

1. Tijd voor grote werken

- STAP 3: maak een stappenplan op
 - Fase 1 – ideeën en experimenteren
 - Fase 2 – zoek budget
 - Fase 3 - Uitvoeren

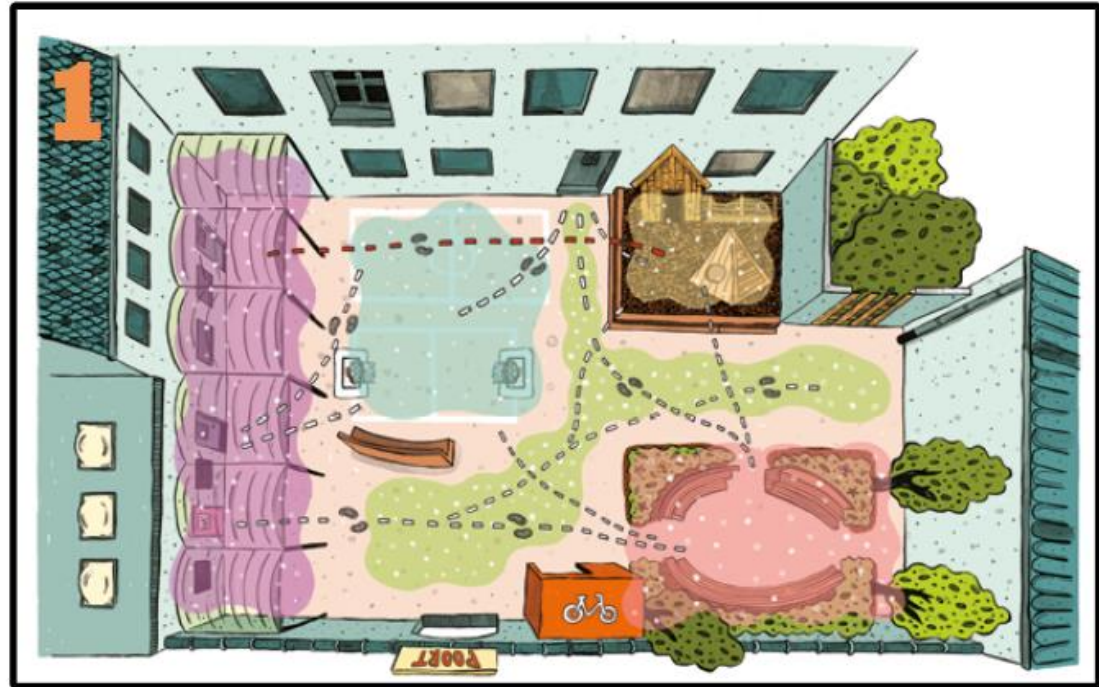
Optie 2:

Kleine ingrepen, grote verschillen

- Ga voor groen
- Oefen de kunst van het ombuigen
- Verzamel een speelschat
- Geef ze een duwtje in de rug: speelbagage ontwikkelen
- Maak van toezicht meer dan 'bewaken'
- Ga voor heldere en afdwingbare regels

Oefen de kunst van het ombuigen

- Wis looplijnen
- Verbuig looplijnen
- Zorg voor minder verkeer
- Neem de drukte binnen de speelzones onder handen

Verzamel een speelschat

- School voorziet 'de bal'
 - Wat kinderen zelf meebrengen
- Uitbreiden van het aanbod door de school

Verzamel een speelschat

Uitbreiden van het aanbod door de school

- Welk spelmateriaal zou leuk zijn bij ons?

Verzamel een speelschat

Uitbreiden van het aanbod door de school

- Welk spelmateriaal zou leuk zijn bij ons?
- Maar ook: hoe bieden we dat aan?

Ruimtelijk, uitleenssysteem, beheer, projectmatige aanpak

Verzamel een speelschat

Speelbagage ontwikkelen: geef ze een duwtje in de rug!

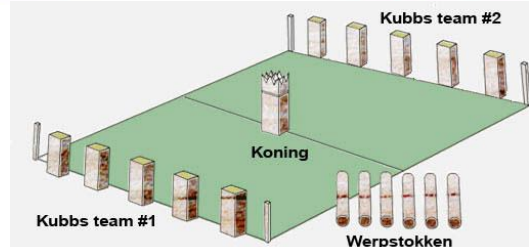
De blinde bewaker

De blinde bewaker is een kinderspel wat binnen en buiten gespeeld kan worden. Het is de bedoeling dat een kindje (bewaker) in het midden gaat staan met een blinddoek voor de ogen. Andere kinderen gaan nu van plaats wisselen en de blinde bewaker probeert een van de kinderen te vangen zodat hij in de groep mee kan doen en iemand anders de blinde bewaker gaat worden.

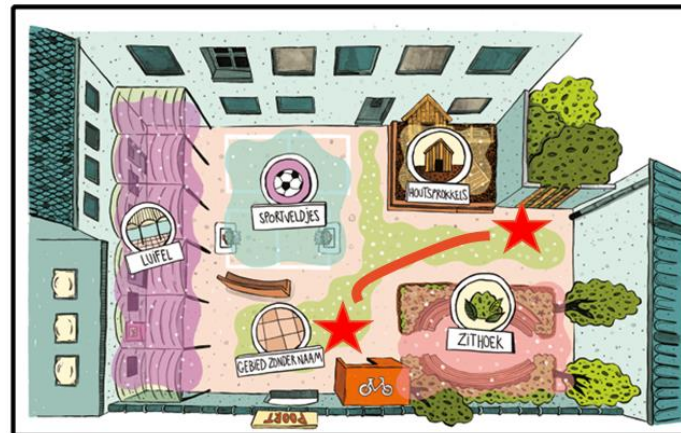
Kat en muis

Kat en muis is een kinderspel waarbij samengewerkt moet worden. De kat heeft als doel om de muis te vangen, maar dit is nog niet zo eenvoudig. Alle andere kinderen gaan de muis helpen zodat hij niet gevangen gaat worden door de kat. Heeft de kat de muis toch gevangen? Dan mogen twee nieuwe kinderen voor kat en muis gaan spelen.

Ga voor heldere en afdwingbare regels

- Op basis van het voorgaande
- Leefregels en afspraken: *'het-is-verbodens'* vs. mogelijkheden bieden.
- *Hoe kan ik de probleemsituatie wegwerken zonder dat er speelkansen verloren gaan?*
- Haalbaar toezicht (ook in hoekjes en kantjes)
- ! Een goed ontwerp zal het toezicht niet intensiever maken

Maak van toezicht meer dan bewaken

- Observeer.
- Schat in hoe het contact tussen kinderen verloopt.
- Maak duidelijk dat je spel waardeert, babbel eens met kinderen, wees mobiel tijdens het toezicht.
- Ga het monopoliseren van ruimte of materiaal tegen.

DEEL 3

Inspraak op sleutelmomenten

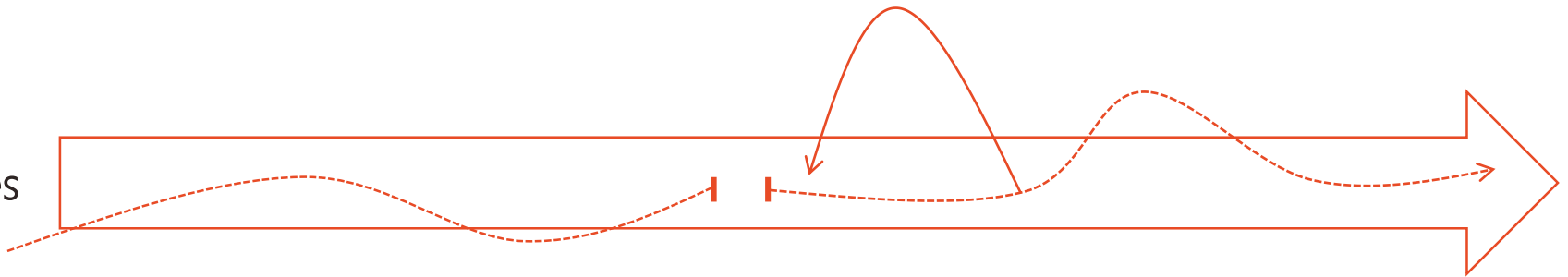
In theorie...

Projectfases

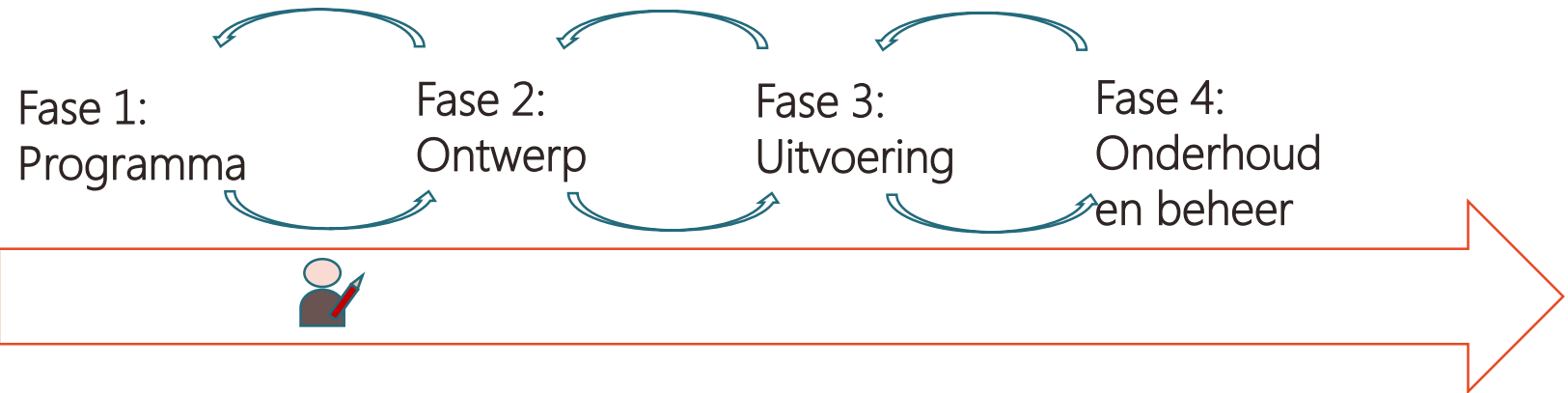

In de praktijk...

Projectfases

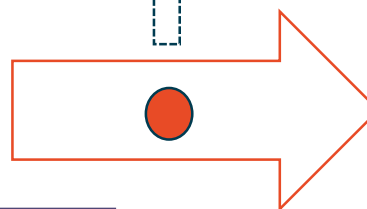
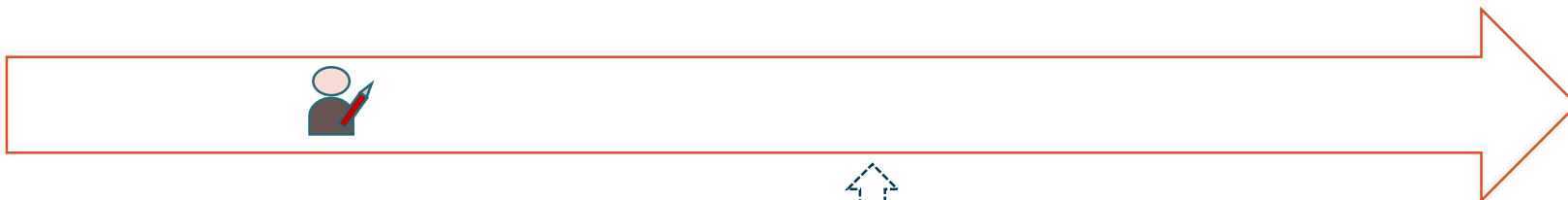
In de praktijk...

Fase 3:
Uitvoering

Projectfases

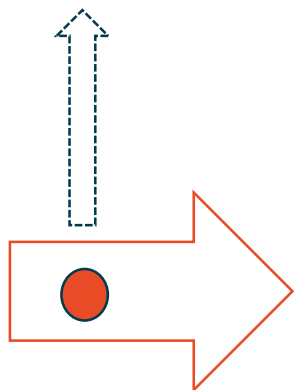
(feestelijke) actie met kinderen

- Laat in proces
- Geïsoleerd
- Geen impact op de besluitvorming

Fase 1:
Start

Projectfases

'kinderen doen wat zotjes'

- Geïsoleerd
- Geen impact op de besluitvorming
- Vooral toestellen of wilde dromen

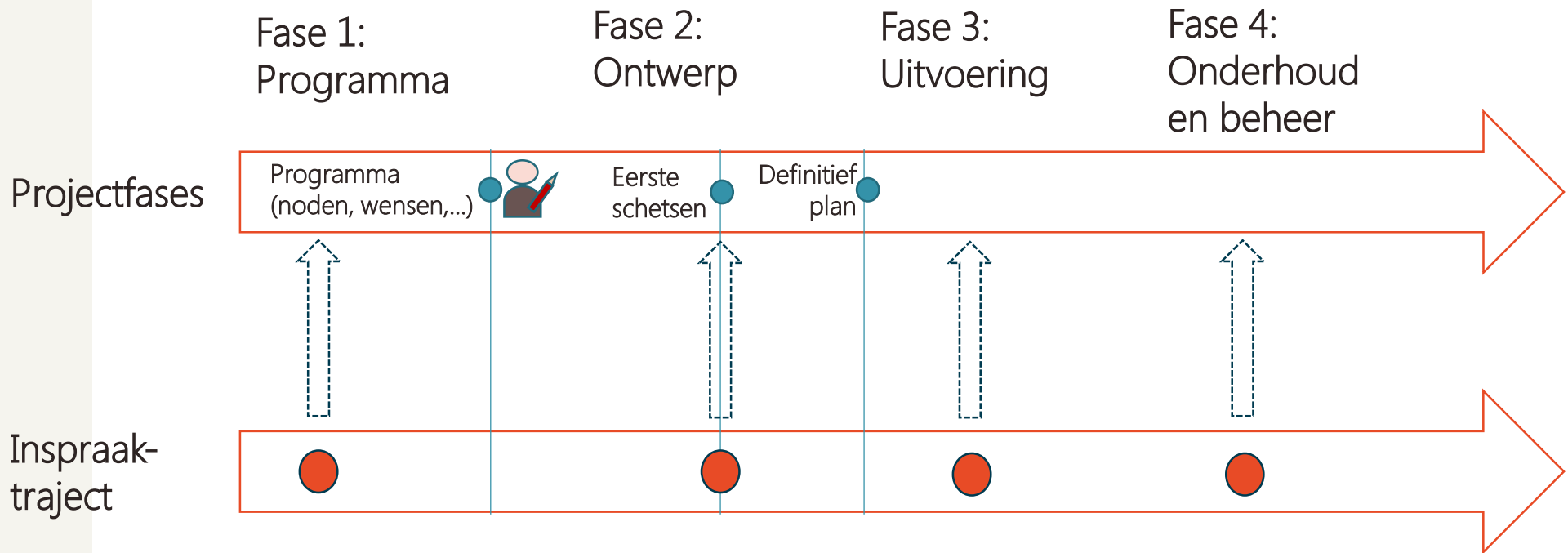

IDEAAL...

Inspraaktraject valt volledig samen met project heraanleg

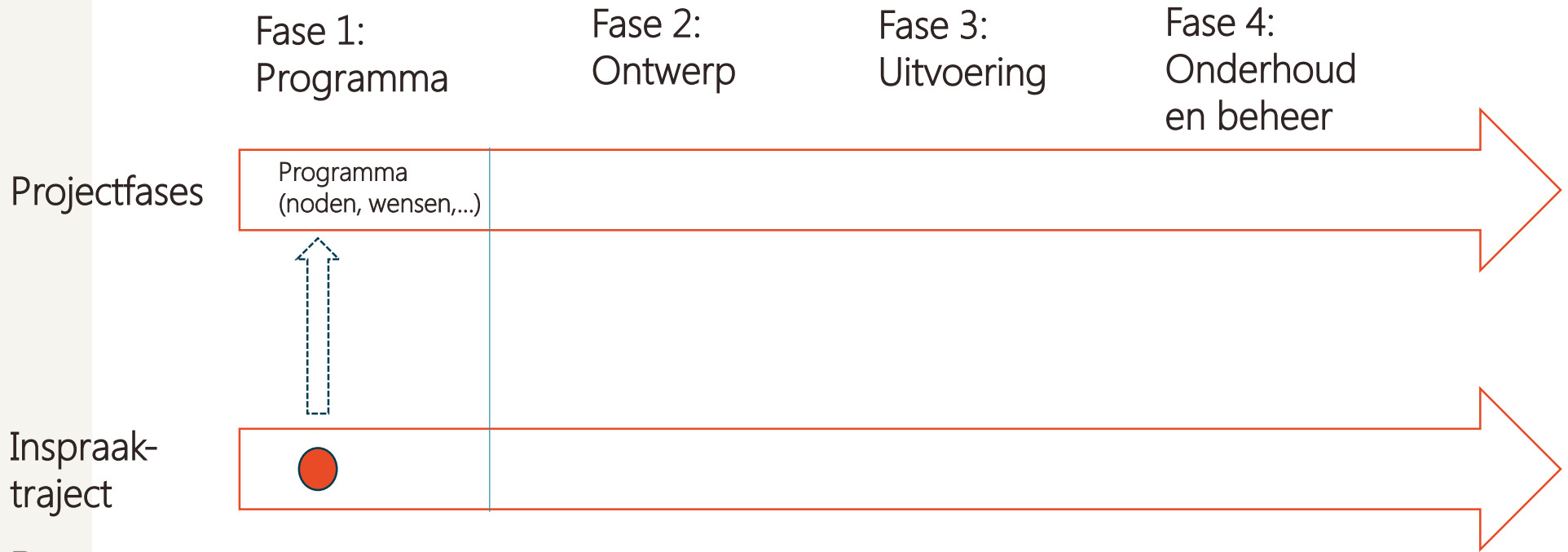
EEN MINIMUM... sleutelmomenten voor inspraak

Inspraakmethodes op de sleutelmomenten...

Inspraaksessie 1

Opmaak van een programma van (speel)noden, wensen,...

Inspraaksessie 1: Impact op de besluitvorming

- > Ontwerper, directie, preventie-adviseur zijn aanwezig (als observator)

Inspraaksessie 1

Impact op de besluitvorming

Voorleggen / toetsen van volwassenenthema's:
bijv. veiligheid/avontuurlijkheid, water, losse materialen,
properheid...

- > Dit is ook strategisch:
om eventueel in te gaan tegen
vanzelfsprekendheden van volwassenen

Inspraaksessie ①

Spreek kinderen aan als volwaardige actor

Ondersteun hen door het stellen van goede vragen

- Vermijd het vragen naar *dingen* die ze wensen
- Vermijd vragen naar de *ideale speeltijd*
- Vertrek vanuit *activiteiten* van kinderen op de speelplaats
- Vertrek vanuit *speelbehoeften*

→ Concrete vertaling naar ideeën volgt in de ontwerpfase

Inspraaksessie¹

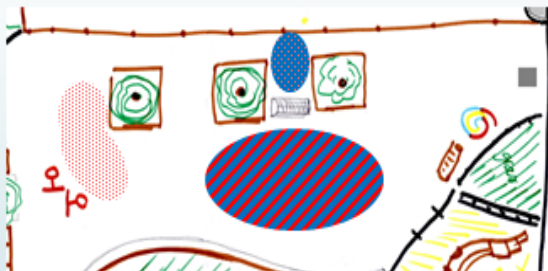
Impact op de besluitvorming

	Kernvragen om aan kinderen te stellen:
1. Gebruiksfrequentie	Hoe dikwijls komen jullie op die plek? Waarom komen jullie er (niet)?
2. Activiteiten	Wat doen jullie allemaal op die plek?
3. Bereikbaarheid	Welke weg(en) gebruiken jullie om er te komen?)
4. Evaluatie (knelpunten en potenties)	Wat is er leuk en goed op deze plek(ken)? Wat zijn de minder goede dingen?
5. Noden en voorstellen voor verandering	Wat zou er moeten veranderen en verbeteren? Moet er wel iets veranderen? Wat moet er heel zeker veranderd worden?

kind & samenleving

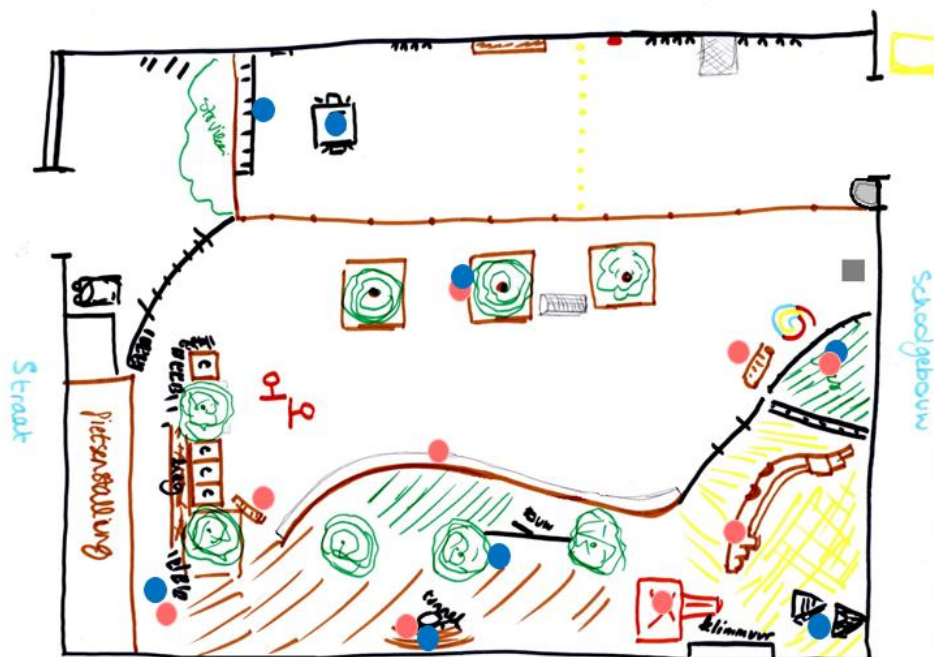

"Hier, als je daar zo loopt of gewoon stapt dan wordt je vaak omver gelopen door de voetballers."

"Je kunt u daar altijd omver lopen. Als daar kleuters voorbijlopen, dan worden die altijd omver gelopen. Of als je daar zo langs, snel wil lopen omdat je aan de overkant wilt zijn dan worden die zo een beetje agressiever als die voetballen aan het spelen zijn. Zo van: 'Gaan, ga! Ga aan de kant!' "

"En dan schelden die enzo. Allee, en dan schelden die veel sneller. Da's ni zo leuk."

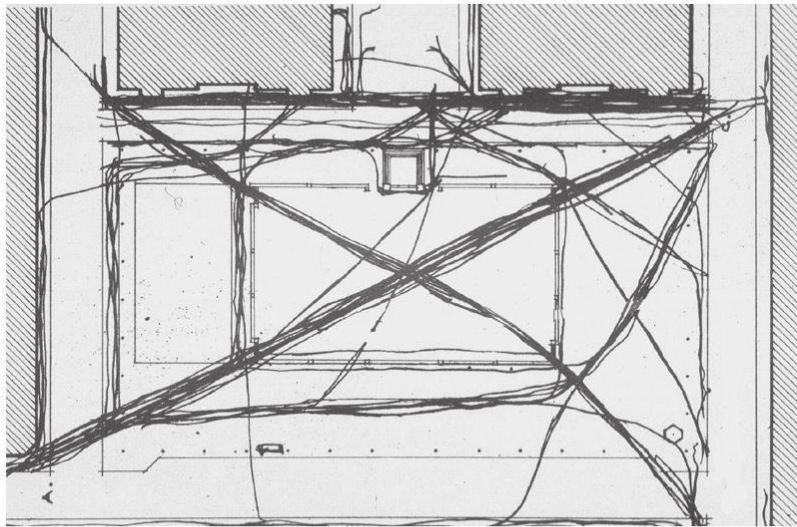

Plekjes waar
kinderen gaan
zitten om het wat
rustiger te hebben

- Klas Katleen
(5^e en 6^e)
- Jongere
kinderen

15

Terreinobservaties en veldinterviews

Schets van gebruiksroutes op een plein

Sporen van informeel gebruik en spel: Resten van kampenbouw, indianenpaadjes, verfsteden,...

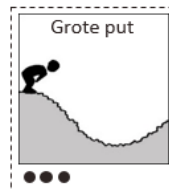
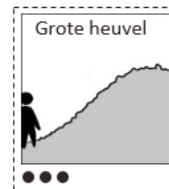
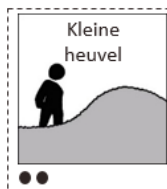
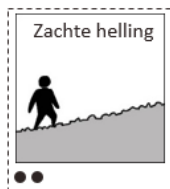
KNIP de leukste dingen uit.

Iedereen heeft 3 goudstukken om dingen mee te kopen.

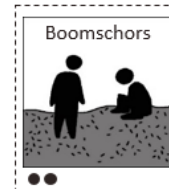
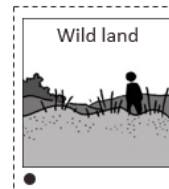
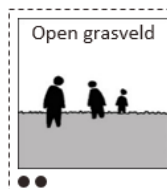
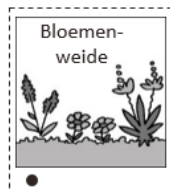
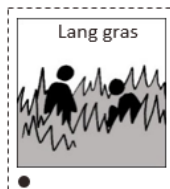
kind & samenleving

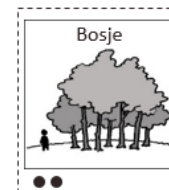
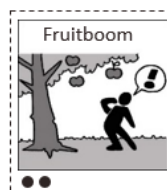
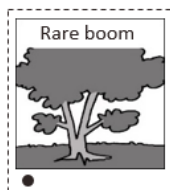
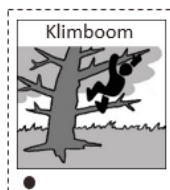
HOOG EN LAAG

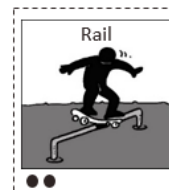
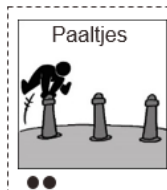
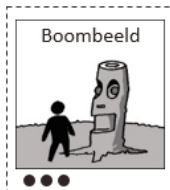
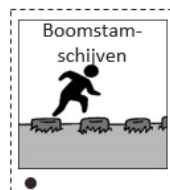
BODEM EN GROND

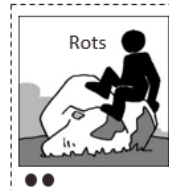
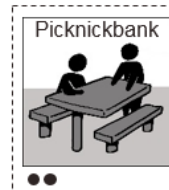
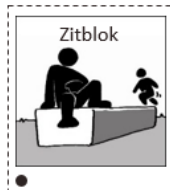
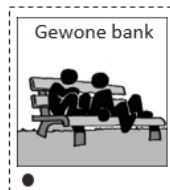
GROEN

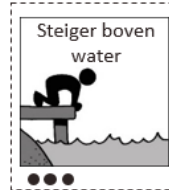
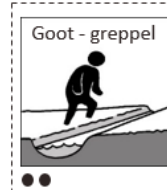
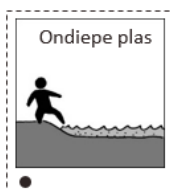
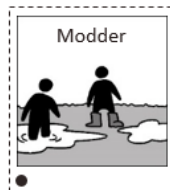
SPEELSE DINGEN

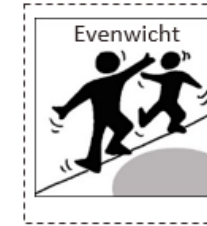
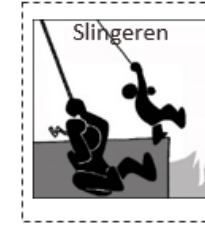
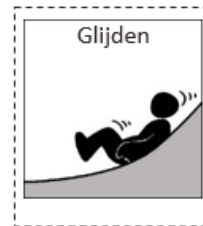
ZITTEN EN HANGEN

WATER

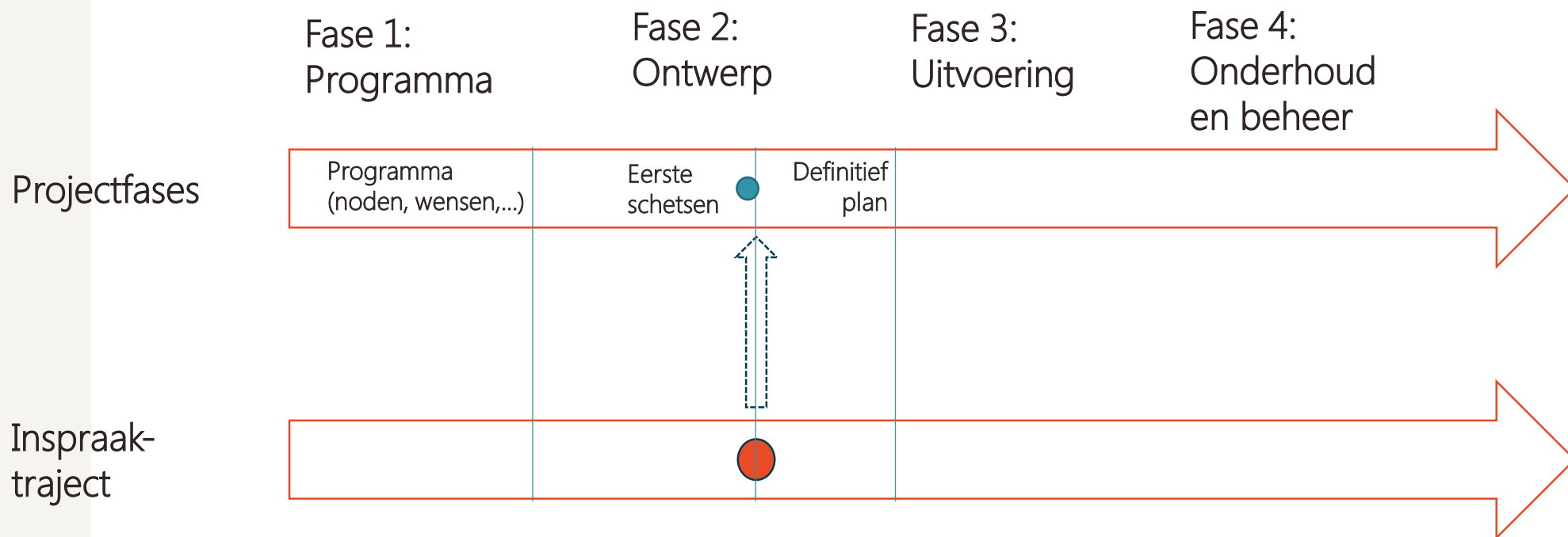
SPEL- VORMEN

Inspraaksessie 2

Toetsing van eerste schetsen en plannen

> Ontwerp uitleggen: uittekenen of uitzetten op het terrein

	Kernvragen om aan kinderen te stellen:
1. Benoemen van positieve punten in de plannen	Wat is er goed in het plan?
2. Benoemen van verbeterpunten in de plannen	Wat is er niet goed in het plan? Wat kan beter? Is er iets dat moet veranderen? Wat moet er veranderen?
3. Ontwikkelen van alternatieven	Zijn er nog andere dingen die in het plan moeten? Wat kan anders? Hoe kan het anders?
4. Globale beoordeling en prioriteitenbepaling	Wat moet er zeker veranderen?

05

Plan uitzetten op het terrein

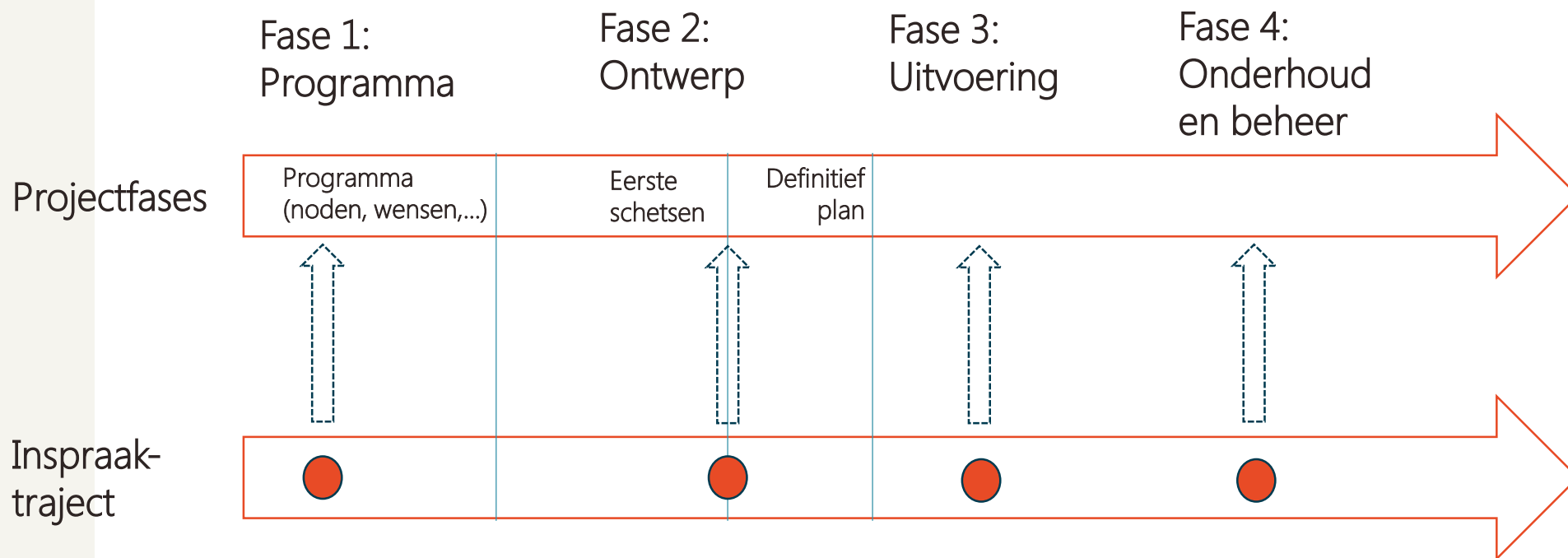
09

Geleide wandeling

Ontwerpster stelt op het terrein een 'praatplan' voor aan kinderen (11)

Inspraak bij 3 en 4

Inspraak bij 3 en 4

- Toelaten dat kinderen hun eigen speelplekken creëren/veranderen.
- Opberg- of uitleensystemen (met inspraak)
- Kinderen die het spel van de week organiseren
- Groen aanleggen en onderhouden..
- Leerlingenschoolraad: leerlingen inspraak krijgen over (leef)regels speeltijd
- Opruimacties (klas verantwoordelijk stellen voor een bepaalde zone; beurtrol; gezamenlijke opruimmomenten; ...)

Aandachtspunten

- Variatie in methodieken
- Variatie in setting
- Visualiseren van resultaten
- Ruimtelijk vertalen van resultaten
- Ruimte geven tot feedback

➔ *Verhoogde betrokkenheid*

Bedankt! Vragen?

Marlies Marreel

mmarreel@k-s.be – www.k-s.be

kind & samenleving